

Núm. 29

BUTLLETÍ INFORMATIU

Maig 2009

PARC NATURAL DE SANT LLORENÇ DEL MUNT I L'OBAC · CENTRE DE DOCUMENTACIÓ I EDUCACIÓ AMBIENTAL

Parc Natural
de Sant Llorenç
del Munt i l'Obac

Xarxa de Parcs Naturals
E - 3241
Centre de documentació
Terrassa

Voltant pel Parc

de Sant Llorenç del Munt i l'Obac

Activitats al parc

Exposicions:
Fotografies de natura,
de Ramon Casafont Picas

"Poesia als Parcs 2009"

Biodiversitat
i indústria de muntanya

Medi Natural

El nom de Vacarisses
Novetats bibliogràfiques

Opinió

Entrevista a:
l'equip de l'ADENC

Racones del Parc

Fauna i Flora
Font de la Coma

Activitats al Parc

Exposició de fotografies de natura del fotògraf Ramon Casafont Picas

Insectes: De l'1 de maig al 21 de juny
Lloc: Casa Nova de l'Obac
Horari: Dissabtes, diumenges i festius de 10.30 h a 14.30 h
Tel.: 93 743 54 68 (dissabtes i festius)
93 785 54 61 (visites concertades)

"Poesia als Parcs 2009": Les veus de la natura, amb Lambert Botey, Lara Ullod i Joaquim Sala-Sanahuja

Data: 24 de maig a les 12 h
Lloc: El Marquet de les Roques
Població: Sant Llorenç Savall
Organitzador: Xarxa de Parcs Naturals - Diputació de Barcelona, amb el suport de la Institució de les Lletres Catalanes (Generalitat de Catalunya)
Contacte: 655 336 846
xarxaparc@diiba.cat
Accés: Gratuït
Tipus de públic: General

Tots els recitals de "Poesia als Parcs" es graven en vídeo i tots els poemes i recitals es poden veure i escoltar a Internet.

Biodiversitat i indústria de muntanya

Aquesta activitat la promou i ofereix el Servei de Medi Ambient a través del Programa integrat d'educació ambiental. En concret, es fa a la serra de l'Obac, de desembre a juny, i està adreçada als alumnes d'Educació secundària obligatòria.

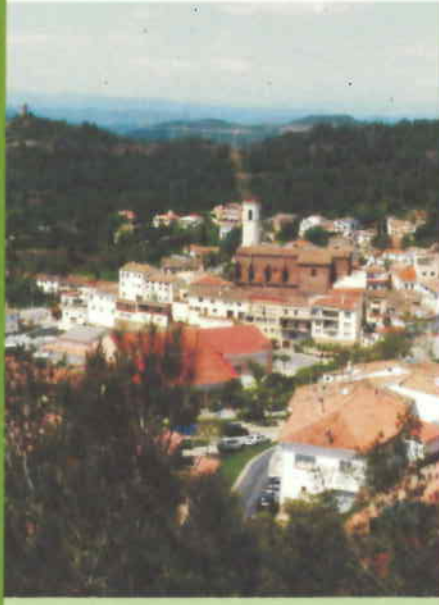
Amb el desenvolupament de l'activitat es pretén que els alumnes assoleixin uns objectius: que coneguin la integració de l'home en el medi natural, l'aprofitament dels recursos que ofereix la muntanya i la diversitat d'hàbitats del parc.

És un itinerari guiat on els visitants coneixen, analitzen i comparen alguns dels hàbitats més típics del Parc, l'alzinar i el farigolar, a través de l'estudi de diferents variables, la situació, l'exposició respecte del sol... D'altra banda, incideix en la influència que tenen les activitats humanes en la conservació d'aquests hàbitats: activitats basades en l'aprofitament dels recursos de la muntanya, com són el carboneig, els pous de glaç, la vinya, d'entre altres. La durada de l'activitat és d'un matí, i al final s'ofereix la projecció de l'audiovisual La Megafada al Centre Cultural de la Casa Nova de l'Obac.

Medi Natural

Llegendes sobre el nom de Vacarisses

Respecte al nom de Vacarisses hi ha dues llegendes que pretenen explicar-lo, tot relacionant-lo amb unes vaques que va tenir el terme. Una explica que un rei escollí aquest paratge saníto per veure si hi recuperava la salut el seu fill malalt. Va fer construir al costat del castell un estable de vaques lleteres que proporcionaven la llet al príncep. N'hi havia una d'especial, de pèl arrissat, a la qual distingiren amb el nom de Vaca-rissa, i el poble acabà donant a la toponímia local el nom de Vacarisses (Flotats 1979, 16). Una altra llegenda ens diu que el senyor de Vacarisses quan anà a lluitar contra els moros portà al seu castell un gran ramat de vaques. Fou el que introduí a Catalunya les vaques i la seva producció. Es conta que d'aquest fet en derivaria el nom d'aquesta població i l'escut heràldic del poble (Amades 1950, 1.370).

Exret del llibre Històries i llegendes de St. Llorenç del Munt i l'Obac. J. Suades i D. Sanz. Ed. Farell, col·lecció "Popular. Llegendes", 2000.

Novetats bibliogràfiques al CDEA

Rutes de flora i fauna de la Xarxa de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona.
Diputació de Barcelona, novembre de 2008. 127 p.

Nova edició revisada d'aquesta guia. Presenta un total de vint-i-dues rutes pels dotze parcs i espais naturals que gestiona, conjuntament amb els municipis i altres institucions que els conformen, la Diputació de Barcelona, entre ells el Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Cadascun d'aquests itineraris ens acostarà a les espècies més característiques de cada espai, com també als racons i paisatges de gran valor natural que hi trobarem.

Sant Llorenç del Munt.
Armengol i Rodó, Ramon.
Viena Edicions, novembre de 2008.
153 p.

Aquest llibre és un recull de fotografies, preses durant els darrers vint anys per l'autor de la mateixa obra, de diferents indrets de les carenes i els torrents de Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Fotografies en color i de gran format que recullen aspectes geològics, de fauna i de flora de Sant Llorenç.

Protegits, de fet o de dret: primera avaluació del sistema d'espais naturals protegits de Catalunya.
Mallarach i Carrera, Josep Maria (coord.).
Institució Catalana d'Història Natural, 2008. 359 p.

Aquesta edició fa una valoració sobre el sistema actual d'espais protegits a tota Catalunya. Es valoren aspectes com per exemple el concepte d'espai protegit; s'analitza la metodologia i els criteris per fer una bona avaluació i els impactes als espais naturals, entre d'altres.

Crèdits

Redacció: Centre de Documentació i Educació Ambiental (CDEA) · **Col·labora:** Diputació de Barcelona Àrea d'espais naturals · **Edita:** Servei de Medi Ambient i Sostenibilitat de l'Ajuntament de Terrassa · **Disseny i maquetació:** Nexa Disseny Gràfic · **Fotografies:** arxiu CDEA · **Impressió:** Impremta Dit i Fet. **Han col·laborat en la redacció d'aquest número:** Màrius Massallé i Bainat (Regidor de Medi Ambient i Sostenibilitat de l'Ajuntament de Terrassa) · Adenc · Salvador Pérez (Cap del CDEA) · Anna M. López (Tècnica del CDEA) · Susanna Carmona (Periodista) · Personal del parc · Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat de l'Ajuntament de Terrassa.

Ajuntament de Terrassa
Medi Ambient i Sostenibilitat

Xarxa de Parcs Naturals
Diputació de Barcelona

Activitats vinculades al Parc Natural.

Organitzem activitats al llarg de l'any, obertes als seus membres i al públic en general, que tenen com a objectiu introduir i aprofundir en el coneixement naturalístic del nostre patrimoni natural. És així que part de les activitats es desenvolupen dins l'àmbit del Parc Natural: identificació de flora, sortides de fauna, cens de gamarussos, excursions, geologia..., fins i tot experiències d'agricultura ecològica. A més, algunes de les activitats d'educació ambiental adreçades a la comunitat educativa també es programen en el seu àmbit: una prova més de la riquesa i l'especificitat del Parc.

Campanyes de protecció de la fauna i la flora, en l'àmbit del Parc Natural.

L'ADENC no organitza campanyes específiques, si bé gran part de les activitats relacionades amb el medi natural hi tenen relació. Així, cursos sobre fauna o flora integren sortides de camp al Parc. Això no obstant, l'increment de coneixement sobre espècies determinades permet relacionar la interacció en els ecosistemes, i per tant, percebre la rellevància de mantenir en el millor estat possible el nostre entorn, tot mesurant l'impacte de qualsevulla activitat humana i modificant-les per atenuar la seva incidència sobre el medi natural.

Cal destacar que el Parc no és una illa, i que manté una relació íntima amb els espais que l'envolten. Tant o més rellevant per al futur del Parc és prestar atenció als espais no protegits que l'envolten i que li permeten connectar-se amb la resta d'espais agronaturals de l'entorn. És així que assegurarem els necessaris fluxos d'intercanvis genètics que possibiliten la viabilitat dels espais protegits. Si volem mantenir la riquesa i els valors del Parc, hem de vetllar també pel que fem fora (gestió forestal i agroramadera, infraestructures, activitats extractives, residus...).

Contribució de l'associació a la tasca de divulgació i defensa del Parc Natural.
L'ADENC integra habitualment sortides

Parlem amb l'equip de l'ADENC,

Associació per a la Defensa i l'Estudi de la Natura, amb seu a Sabadell.

"Si estimem el Parc, fem que el Parc sigui tot el nostre país"

ADENC és una associació declarada d'utilitat pública l'any 1999 mitjançant ordre del Ministre de l'Interior, qualificació que reconeix la tasca i la trajectòria duta a terme per l'entitat. ADENC promou la conscienciació de la societat envers el medi natural mitjançant activitats i campanyes, alhora que defensa públicament les agressions que pateix el nostre patrimoni natural, convençuts de la possibilitat d'esmenar els errors i d'aprendre a viure racionalment amb el medi.

al Parc dins el seu programa d'activitats, algunes de les quals permeten aprofundir en el coneixement dels valors del Parc. La integració de l'ADENC dins la Coordinadora d'entitats per la salvaguarda del massís de Sant Llorenç del Munt i Serra de l'Obac permet una major incidència social de les accions que coordinadament promovem conjuntament.

Reflexió sobre l'educació mediambiental adreçada als petits.

L'ADENC està vinculada al Programa integrat d'educació ambiental de la Regidoria de Medi Ambient i Sostenibilitat de Terrassa. Aquest proposa un seguit d'activitats relacionades amb els diferents vectors ambientals, amb l'objectiu de contribuir al seu coneixement i de sensibilitzar els nois i les noies dels diferents nivells educatius a favor de la millora de la sostenibilitat de la ciutat i de l'entorn natural més proper. Des de l'ADENC s'ofereixen les activitats següents: "Els bolets a l'aula", on l'alumnat aprofundeix en la biologia i l'ecologia dels fongs; "Les roques" i "Les roques i les estructures sedimentàries", on s'introdueixen els diversos tipus de roques que podem trobar al Vallès, i l'itinerari guiat per la zona nord de Terrassa (actualment afectada per les obres del Quart cinturó i dels ferrocarrils), anomenat "La plana del Vallès", on es mostren els valors naturals més representatius de la plana tot centrant-se en els diversos hàbitats naturals.

Grau d'agressió que suposa per al Parc Natural l'afluència de visitants.

El Parc té un greu problema que pivota sobre la massificació i la concentració dels visitants en espais com la Mola i el Montcau. Compactació del terreny, contaminació d'aqüífers, destrucció de vegetació, alteració dels espais hiperfrequentats, són algunes de les conseqüències no desitjades. Paradoxalment, fins fa poc, l'èxit de la gestió del Parc es mesurava en el nombre de visitants; és a dir, es concebia més com un parc urbà que no pas com un parc natural. La redacció i el consens de línies d'actuació generats en el procés d'elaboració del Pla d'ús públic del Parc han d'ajudar a reconduir aquests enfocaments. Si bé el

Pla d'accessibilitat a la Mola i el Montcau apunta en la línia adequada, altres accions, com l'adequació de l'aparcament d'Estenalles, la concessió del restaurant de la Mola i alguns criteris sobre la regulació del trànsit motoritzat mantenen incerteses sobre una acció més coherent amb el canvi de criteris.

Valoració de les mesures establertes per a la conservació del medi.

El Parc ha emprès, amb la col·laboració i la implicació de diverses entitats, accions positives per a la conservació: alguns exemples en són la regulació d'activitats esportives com l'escalada o l'espeleologia en períodes de reproducció d'ocells i de ratpenats, reforestacions després dels incendis, generació d'espais oberts per afavorir una major diversificació de les cobertes vegetals i de la fauna, adequació d'espais humits... Això no obstant, algunes mesures, com l'obertura de l'enllaç entre Matarodona i Estenalles amb la justificació de millorar la xarxa de prevenció i extinció d'incendis, o els criteris d'accessibilitat motoritzada emprats a la zona nord del parc, contrapunten i deixen en evidència que ens cal encara (a gestors i entitats) avançar amb criteris consensuats.

El canvi climàtic com pot afectar el Parc Natural?

El major risc, a curt termini, serà l'augment del perill d'incendis derivat de l'increment de dies amb condicions favorables a la seva expansió. Així, les tasques de prevenció poc hi faran si tots els usuaris del Parc no som capaços de prendre consciència que els principals causants d'incendis som els éssers humans. Per més recursos que hi posi el Parc, si no assumim que caldrà reduir activitats que contribueixen a generar risc, ens serà difícil lluitar-hi. Però més que això serà la nostra actitud responsable dins i fora del Parc, canviant hàbits de consum i reduint les emissions que fem cada dia tot consumint energia provinent de recursos fòssils a casa o amb el cotxe, generant residus, malbaratant aigua...

Racones del Parc

Fauna. Eriçó (*Erinaceus europaeus*)

L'eriçó comú, eriçó fosc o eriçó europeu és un eriçó de cua i potes curtes i orelles petites que queden parcialment amagades pel pèl. Les espines són de color clar, amb un parell de bandes més fosques, una a la base i l'altra gairebé a la punta, cosa que confereix a l'eriçó una coloració marronosa, més o menys fosca segons les poblacions. Una línia fosca contínua separa el front de les pues del cap, i una taca facial també fosca s'estén de la punta del musell als ulls. Pesa entre 400 i 1.200 g i fa una llargada total d'entre 23 i 30 cm. La cua fa de 2 a 4 cm.

El seu hàbitat són els boscos, tant perennifolis com caducifolis, les vores de bosc i els llocs humanitzats com camps de conreu, jardins i parcs.

És solitari, però en alguna ocasió s'han vist el mascle i la femella compartint el niu durant un temps curt. Surt al crepuscle i a la nit, si bé els dies humits pot estar actiu durant el dia. Hiverna d'octubre a març.

Menja cucs, insectes, mol·luscos, fruits i ous d'ocells i rèptils.

Es cargola com una bola quan detecta perill, deixant a la vista només les punxes, que constitueixen la seva defensa. L'increment de la xarxa viària li suposen mortaldats importants; és freqüent trobar-lo esclafat a la carretera, ja que quan sent un vehicle, en lloc de marxar corrent, es queda parat i posa en pràctica la seva defensa.

Flora. Margalida (*Cytinus ruber*)

Família: Rafflesiaceae

Nom comú: Filosa, frare d'estepa vermell, magraneta, margalida.

Descripció: Té la tija recta i flexuosa a la inflorescència, 3 o 4 fulles en roseta basal i d'un a dos caulinars embeïnadors, molt estretes.

Floració: Març, abril, maig i juny.

Formes vitals: Geòfit.

Hàbitat: Matollars on parasita les estepes.

La margalida és una planta perenne. És una planta parasitària ben estranya.

A la primavera, als peus de les estepes blanques (*Cistus albidus*), surt a la superfície una mena de tija molt curta i carnosa, com un bolet o un borró cobert d'escates d'un vermell escarlata que, quan s'obri, mostrarà les flors de pètals blancs. Aquest brot vermell ran de terra amb les flors és l'únic que es veu. Si seguíssim el brot subterràniament, veuríem que està implantat damunt d'una arrel d'una estepa, a la qual parasita. Al Bages, el frare d'estepa es localitza a les àrees de conglomerat de Mura i Montserrat, on l'estepa blanca és abundosa; però en canvi el frare d'estepa no és pas gaire freqüent, i per tant és un goig descobrir-lo.

Es diferencia de l'espècie *Cytinus hypocistis* perquè aquesta darrera té les peces florals i el fruit de color groc i no blanc.

Notícies

18a Setmana del Medi Ambient a Terrassa

A partir de l'1 i fins el 7 de juny se celebrarà la Setmana del Medi Ambient, que aplega tot un seguit d'activitats, com: tallers, sortides, exposicions, cinema... La Setmana culminarà amb la Festa del Medi Ambient al Parc de Vallparadís el dia 7 de juny d'11 a 14 hores. Podreu trobar el programa amb totes les activitats a la web.

www.mediambient.terrassa.cat

Ens hem traslladat!

Els Serveis de Medi Ambient i Sostenibilitat de l'Ajuntament de Terrassa, que gestiona el Centre de Documentació i Educació Ambiental (CDEA) i el Centre de Documentació del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, s'han traslladat a una nova seu.

Les dades de referència són:

Carrer Pantà, 30 · 08221 Terrassa
Tel.: 93 739 70 00 · Fax: 93 739 74 16
08221 Terrassa (Barcelona)

Extret del llibre 70 fonts de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, E. Grau i F. Vancells. El Cau Ple de Lletres Editorial, Terrassa, 1997.

Font de la Coma

Situats a Mura, hem d'arribar a les primeres cases que ens trobem pel cantó de tramuntana, tocant a la riera de Nespres. Per aquí hi ha un pas per travessar-la. Una passera ens facilitarà el trajecte, i ens trobarem enfront d'un tancat amb tota classe d'aviram. És una grangeta. Seguim el camí que havíem iniciat i continuarem pel costat esquerre del petit torrent, per on baixa a la riera, l'aigua sobrant de la font. En arribar a l'última feixa, veurem a sobre la bassa i la font. Un petit banc ens permetrà reposar.

Extret del llibre 70 fonts de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, E. Grau i F. Vancells. El Cau Ple de Lletres Editorial, Terrassa, 1997.

Si estàs interessat en rebre aquest butlletí posa't en contacte amb el CDEA, c. Pantà, 30 08221 Terrassa (Barcelona) · tel. 93 739 70 00 cdea@terrassa.cat

Ajuntament de Terrassa

Medi Ambient i Sostenibilitat

www.mediambient.terrassa.cat